

Nr 28*Utlåtande i anledning av väckta motioner angående jakten på rådjur.*

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 228 i första kammaren av herr *Nyman m. fl.* och nr 274 i andra kammaren av herr *Enskog m. fl.*

I motionerna, som är likalydande, hemställas »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring i jaktstadgan att *dels* jakt efter rådjur med drivande hund ej må ske med mindre denna är av långsamt drivande typ med en boghöjd av högst 38 cm, *dels* hund av annan typ och med en boghöjd överstigande 38 cm som vanemässigt driver rådjur icke må begagnas till jakt inom trakt där rådjur uppehåller sig».

Över motionerna, för vilkas innehåll nedan redogöres, har utskottet på sätt § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat utlåtande från domänstyrelsen. Därjämte har på begäran av utskottet yttranden över motionerna avgivits av Jägarnas riksförbund, Svenska jägareförbundet och Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund. Svenska jägareförbundet har överlämnat yttrande från Svenska kennelklubben, till vilket fogats ett i huvudsak gemensamt utlåtande från Svenska beagleklubben, Svenska dreverklubben, Svenska stövarklubben och Svenska taxklubben. Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund har överlämnat yttranden från Göteborgs djurskyddsförening, Norra Ångermanlands djurskyddsförening, Skånes djurskyddsförbund och Värmlands allmänna djurskyddsförening.

Gällande rätt

Av jaktvårdsintresset betingade bestämmelser rörande hundhållningen återfinnes i lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt (JL) samt i jaktstadgan samma dag (JS). Under *hela året* gäller i huvudsak följande. Löperhund lös i mark där villebråd finnes, äger jakträttsinnehavaren eller hans folk rätt att upptaga hunden. Det åligger den som upptagit hund att därom ofördröjligen underrätta hundens ägare eller innehavare. Är denne okänd eller ej anträffbar, skall upptagandet kungöras i ortstidning. Den som vill återfå upptagen hund skall utge lösen med tio kronor. Har inom ett år före upptagandet av samma person innehavd hund blivit löst hos samma jakträttsinnehavare är lösenbeloppet 20 kronor. I båda fallen skall ersättning

också utgå för hundens föda och övriga kostnader. Har ej ägaren eller innehavaren löst hunden inom åtta dagar efter erhållen tillsägelse eller inom 30 dagar från kungörande, är hunden förverkad. Vill jakträttsinnehavaren hellre taga lösen, är hundens ägare eller innehavare skyldig att utgiva sådan enligt nyss angivna grunder, förutsatt att talan därom instämmer inom trettio dagar från det hunden varit att anse såsom förverkad (22 § första stycket JL). Jagas eller ofredas villebråd av hund, som löper lös, är hundens ägare eller innehavare skyldig ersätta jakträttsinnehavaren skada som därigenom må anses ha skett på villebrådsbeståndet (22 § andra stycket JL).

För tiden 1 mars—20 augusti gäller därjämte att hund skall hållas under sådan vård, att den förhindras löpa lös i mark, där villebråd finnes (9 § första stycket första punkten JS). Under annan tid av året skall hund, där den icke begagnas till jakt, hållas under sådan tillsyn, som erfordras för att förebygga att den jagar villebråd (9 § första stycket andra punkten JS). Då särskilda skäl föreligger, må länsstyrelsen efter hörande av vederbörande länsjaktvårdsförening förordna att vad för tiden 1 mars—20 augusti stadgas skall gälla jämväl under annan tid av året. Därvid får undantag medgivnas för jakt med hundar, vilka är ofarliga för det villebråd, som avses skola skyddas genom förordnandet (9 § andra stycket JS). Utan hinder av vad sålunda föreskrives må jakträttsinnehavaren och hans folk dels för jaktvårdsändamål bruka hund, som är under föräres kontroll, dels bedriva dressyr av stående fågelhund och apporterande hund inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län samt Transtrands, Särna och Idre socknar av Kopparbergs län under tiden fr. o. m. den 1 april t. o. m. den 15 maj samt i övriga delar av riket under tiden fr. o. m. den 1 mars t. o. m. den 15 april (9 § tredje stycket JS). Dessutom får hund även under tiden 1 mars—20 augusti eller under tid som avses i länsstyrelsens förordnande begagnas till jakt dels efter varg eller järv, där något av dessa djur bevisligen uppehåller sig i trakten, dels vid lya eller gryt för utdrivande av däri befintlig varg, järv, räv, mink, grävling eller vildkanin, dels vid stränder av sjö eller vattendrag och å kärrmark, när enligt gällande bestämmelser jakt efter gräsand är tillåten på orten (9 § fjärde stycket JS). Löper hund lös i strid mot bestämmelse i 9 § första stycket eller mot förordnande, varom sägs i andra stycket, är hundens ägare eller innehavare förfallen till böter fr. o. m. 30 t. o. m. 300 kronor. Sker det oftare, får för varje gång böterna ej sättas lägre än 50 kronor. Bryter någon eljest mot vad i 9 § stadgas, straffes med böter fr. o. m. 30 t. o. m. 300 kronor (29 § 5 mom. JS).

Låter hund, som löper lös och jagar eller ofredar villebråd, sig icke upp- tagas och framgår av omständigheterna uppenbarligen, att hundens löslöpande beror på ägarens eller innehavarens vårdslöshet, får under tiden 1 mars—20 augusti jakträttsinnehavaren eller hans folk döda hunden. Den

som sålunda dödat hund skall därom ofördröjligen göra anmälan till polisman i orten vid äventyr att han eljest icke äger att till sitt fredande åberopa förhållande som nyss sagts (22 § tredje stycket JL).

I sammanhanget må vidare erinras om bestämmelsen i 19 § tredje stycket JL, enligt vilken det skall anses som olovlig jakt, om jakt idkas med drivande hund på område som är av sådan beskaffenhet, att drevet måste antagas komma att huvudsakligen framgå över annans jaktområde och det av omständigheterna uppenbarligen framgår att syftet är att åtkomma villebråd från sistnämnda område.

Slutligen må anmärkas att lagen den 30 juni 1943 om tillsyn över hundar innehåller vissa bestämmelser om hundhållning, vilka emellertid i första hand syftar till att bereda skydd för människor och tamdjur mot skadegörande eller störande hundar (jfr NJA II 1944 s. 50 ff.).

Frågans tidigare behandling m. m.

Till belysande av förevarande spörsmål återges i det följande delar av ett interpellationssvar, avgivet år 1948 i andra kammaren av dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld. Interpellanten hade frågat om statsrådet observerat det djurplågeri för vilket rådjursbeståndet i vissa delar i landet utsatts av lösa och kringströvande hundar och om åtgärder i syfte att bereda bättre skydd för rådjursbeståndet vore att förvänta. I svaret anfördes bl. a. följande (se andra kammarens protokoll 1948 nr 21 s. 5).

Det synes framför allt vara de högbenta, skarpsprungna hundarna, som utgöra en fara för rådjuren. Detta har givit upphov till tanken att råda bot på missförhållandena genom att dels förbjuda rådjursjakt med högbenta, skarpsprungna hundar och dels att föreskriva, att hundar med dessa egenskaper, som användas vid jakt på hare och räv, skola vara rådjursrena, d. v. s. icke driva rådjur. Denna väg synes mig emellertid icke för närvarande framkomlig. I stället torde man tills vidare väsentligen få lita till upplysning och propaganda för att härigenom vinna ökad förståelse bland hundägare och jägare för en noggrannare övervakning och dressyr av hundarna i allmänhet och särskilt av dem som användas i vinterjakten.

Glädjande nog pågår inom en del kennelorganisationer arbete med att få de hundar rådjursrena, som användas vid drevjakt på hare och räv. Enligt vad jag inhämtat från Svenska jägareförbundet har detta förbund för avsikt att hos Svenska stövarklubben söka utverka att vid de årligen återkommande jaktproven de rådjursrena stövarna skola kraftigt premieras och de rådjurshetsande helt utklassas. Om sådana bedömningsgrunder bleve genomförda skulle onekligen en del vara vunnet. Åtskillig tid torde komma att förflyta innan resultatet av en sådan verksamhet kunna skönjas, men den bör likväl hälsas med tillfredsställelse och uppmuntran.

På sina håll utomlands har man sökt komma till rätta med problemet genom att föreskriva viss högsta boghöjd på drevhundar, varigenom dessa

icke så lätt kunna taga sig fram i snörik terräng. Även här i landet har inom något jaktvårdsområde föranstaltats om att hundar med boghöjd överstigande visst mått icke få användas till jakt, såvida de icke äro rådjursrena. De närmare erfarenheterna av dylika initiativ, vilka givetvis äro att hälsa med tillfredsställelse, synas emellertid böra avvaktas innan några föreskrifter i detta avseende utfärdas genom det allmännas försorg. Givetvis kan problemet icke helt lösas på denna väg, enär det under vissa förhållanden, nämligen då snön är täckt med skare, ofta är så att både rådjuren och de högventa hundarna gå igenom skaren, varvid faran för rådjuren icke är så stor. I sådana fall kunna däremot mindre och lättare hundar, vilka bäras av skaren, utgöra en väsentligt större fara för rådjuren.

Genom kungörelse den 16 augusti 1957 erhöll 9 § JS sin nuvarande lydelse. Bestämmelserna har utformats i huvudsaklig överensstämmelse med ett av 1949 års jaktutredning framlagt förslag. Detta framlades i ett remissyttrande över en departementspromemoria i rådjursfrågan, innefattande bl. a. förslag till ändringar av föreskrifterna om hundhållning i 9 § JS. Utredningen framhöll att spørsmålet om hundhållningen, av vilket frågan om rådjurens skyddande mot löslöpande hundar utgjorde blott en, låt vara långt från betydelselös detalj, icke kunde lösas enbart genom föreskrifter i JS. Av utredningens yttrande framgår att från djurskyddsorganisationerna framförts krav på förbud mot användande vid jakt av hundar med högre mankhöjd än 40 cm. Denna tanke, som bestämt avvisats av jägarorganisationerna, biträdades emellertid varken i departementspromemorian eller av jaktutredningen.

I motiven till sitt ändringsförslag anförde utredningen inledningsvis som sin åsikt att åtskilliga hundraser — såväl jakthundar som för andra ändamål hållna hundar — kan orsaka betydande skada från jaktvårds- och naturskyddssynpunkt, om de lämnas åt sig själva och får tillfälle att utveckla sina slumrande rovdjursinstinkter. Rådjursstammens tillväxt och spridning i förening med den på sina håll bristande hundhållningen hade medfört krav jämväl från djurskyddssynpunkt på en förbättrad hundhållning. Beträffande rådjursstammens storlek framhöll utredningen att stammen ökade och medgav en stegrad årlig avskjutning. Under tiden 1944—1953 steg sålunda den beräknade årliga avskjutningen från ca 11 000 till ca 24 000 djur. Varken den naturliga avgången genom rovdjur eller angrepp av lösdrivande hundar syntes enligt utredningen inverka på stammens tillväxt. Jaktutredningen ansåg sig emellertid kunna uttala att det norrut finnes en gräns, ovanför vilken det visserligen förekommer rådjur men i så ringa antal och så sporadiskt, att man borde bortse från djurartens förekomst därstädes, då särskilda skyddsåtgärder för densamma övervägdes. Främst avsågs de fyra nordligaste länen samt delar av landskapen Dalarna och Hälsingland.

Även hundbeståndet hade enligt utredningen visat en fortgående stegring. De drivande jakthundraserna hade för år 1953 av Svenska jägareför-

bundets rådjurskommitté beräknats i jämna hundratals omfattas 41 700 stövare, 12 000 drevrar och 23 000 taxar. Därjämte uppgav utredningen att under åren 1949—1956 hos Svenska kennelklubben inregistrerats 337 beagles. Det borde enligt utredningen bemärkas att det övervägande antalet taxar torde ha utgjorts av sällskaps- och grythundar. Det kunde därför antagas att förhållandet mellan å ena sidan antalet stövare och å andra sidan antalet kortbenta drivande hundar var ungefär 3: 1.

Beträffande rådjursrivningarna anförde jaktutredningen följande.

Det är uppenbart att, all upplysningsverksamhet och propaganda till trots, det — — — fortfarande förefinnes stora brister i fråga om hundhållningen. Härom vittnar det relativt stora antalet fall, då hundar rivit rådjur efter den 1 mars. Hundägarna i gemen ha alltså ännu icke tillägnat sig tillräcklig känsla av ansvar för vad deras hundar kunna företaga sig, om de lämnas utan tillsyn. Detta gäller såväl ägarna till jakthundar under tiden, då dessa icke användas för jakt, som ägarna till hundar av andra raser, vilka besitta den egenskapen att de gärna ägna sig åt att driva rådjur. Däremot synes det jaktutredningen att den nyssnämnda upplysningsverksamheten och propagandan burit frukt såtillvida, att förhållandena vid jakten med drivande hund successivt förbättrats i nu ifrågakommande avseende. Till denna förbättring har givetvis bidragit, att man i viss utsträckning börjat använda långsamtdrivande hundar även vid annan drevjakt än rådjursjakt. Att för drevjakt efter rådjur den långsamtdrivande hunden är den lämpligaste är en åsikt, som även jaktutredningen omfattar. Det förhåller sig vidare icke så som från visst håll yttrats, att resultatet av propagandan för hållande av rådjursrena stövare i det stora sammanhanget är utan betydelse. Väl är antalet rådjursrena stövare relativt sett ännu icke så stort, men intresset för att frambringa sådana stövare är i stigande och det är enligt jaktutredningens uppfattning av vikt, att man icke utan synnerliga skäl vidtager åtgärder, som måste verka avkylande på detta intresse. Man måste nämligen ha i minnet, att stövarjakten fortfarande för det stora flertalet jägare och framför allt allmogejägarna är den mest uppskattade och utövade jaktformen, samt att majoriteten av dessa icke hålla eller ha möjlighet att hålla mer än en hund. Propagandan för en rätt bedriven jakt med drivande hund, enkannerligen stövarjakten, bör förty på allt sätt intensifieras. Likaså måste det anses önskvärt med ett fortsatt, sakligt propagerande för övergång till långsamtdrivande hundar i de delar av riket, där dylika hundar kunna göra sig gällande.

Vad angår den KB enligt 9 § JS tillkommande befogenheten att förordna om s. k. hundförbud hade tidigare föreslagits sådan utformning av undantagsbestämmelsen, att å ena sidan undantaget skulle gälla oberoende av det ändamål, för vilket hundarna skulle få gå lösa. Å andra sidan skulle undantaget endast gälla hundar, som var ofarliga för det villebråd, som avsågs skola skyddas genom förbudet. Jaktutredningen fann det kunna befaras att en sålunda bestämd undantagsmöjlighet kunde verka minskande på effekten av ett hundförbud. Utredningen anförde till stöd för denna uppfattning till en början att enligt all erfarenhet hundar av vissa andra raser än jakthundar måste anses väl så farliga för rådjuren som exempelvis stövare.

Under vissa förhållanden var de t. o. m. farligare, eftersom de i allmänhet driver tyst. En hundägare som fann att hans hund omfattades av ett vid hundförbud medgivet undantag, var visserligen inte därför befriad från skyldigheten att, när hunden inte begagnades till jakt, hålla hunden under sådan tillsyn som erfordrades för att förebygga att den jagar villebråd. Jaktutredningen fann det emellertid ligga nära till hands, att detta förhållande i de flesta fall skulle förbises och att man sålunda skulle anse innehållet i länsstyrelsens förordnande uttömmande i fråga om en hundägars förpliktelser under förbudstiden. Utredningen fortsatte.

Vidare kan man utgå från att om det, såsom i förevarande ärende omvittnats, icke sällan kan vara svårt för en jägare att bedöma en drivande icke rådjursrens hunds farlighet för rådjur, sådan svårighet måste i stegrad grad föreligga för ägaren till en icke jakthund. Ytterligare må framhållas ett par omständigheter av psykologisk art. Hundägare äro som regel fast övertygade om sina hundars fromhet och ofarlighet. Man kan därför befara, att undantaget kommer att utnyttjas även i fall, då så ej bort ske. Och vidare, ett undantagsmedgivande, som icke tar sikte på användning för ett fixerat ändamål, skapar lätt avund hos andra hundägare och frestar därigenom dessa att göra sig själva delaktiga av grannens förmån. En uppluckring av hundägarmoralen kan på så sätt komma till stånd.

Jaktutredningen anser fördens skull, att då vinterförhållandena äro sådana, att en länsstyrelse finner det nödvändigt att för länet eller visst eller vissa härad inom detsamma utfärda hundförbud, undantag för detta bör medgivas endast för jakt. Därigenom får man en fixerad grund för undantagsmedgivandet, som är för en var begriplig. Och ehuru väl, såsom utredningen nyss påpekade, svårighet kan föreligga för en jägare att rätt bedöma en icke rådjursrens hunds farlighet för rådjuren, finnes det enligt utredningens tro anledning förvänta, att det stora flertalet jägare skola återgälda det dem sålunda visade förtroendet genom återhållsamhet i användningen av hundar, om vilkas ofarlighet de hysa tvivel. I denna del vill utredningen till sist anföra, att det beträffande de långsamtdrivande hundarna under de förhållanden, varom nu är fråga, varken är benlängd eller mankhöjd som är avgörande för deras ofarlighet för rådjur. T. ex. vid skarvöre, som bär hunden men ej rådjuret, torde han vara lika farlig för detta som vilken icke rådjursren stövare som helst.

Beträffande 9 § första och andra stycket JS anförde jaktutredningen sammanfattningsvis följande.

Till sist vill jaktutredningen beträffande nu behandlade delar av 9 § JS erinra om, att då på sin tid till paragrafen fogades en bestämmelse, som gav länsstyrelsen möjlighet att förordna om hundförbud, så skedde i avsikt att bereda skydd för i huvudsak en villebrådsart, rådjuren. Ett genomförande av de av utredningen nu föreslagna ändringarna i första och andra styckena innebär genom tillkomsten av den nya andra punkten av första stycket främst att på hundägarna lägges det primära ansvaret för deras hundars förehavanden jämväl under höst- och vintermånaderna. Det oaktat kunna — — — vinterförhållandena vara sådana, att man måste tillgripa hundförbud. I olikhet med domänstyrelsen anser emellertid utred-

ningen, att som regel användningen av hundförbud icke bör utsträckas till att avse åstadkommande av skydd för andra djur än rådjuren. Utredningen vill därmed icke ha förnekat, att sådana vintrar kunna komma, då det i Norrland kan visa sig motiverat att genom ett hundförbud bereda älgen särskilt skydd. Men utredningen kan icke ansluta sig till tanken att man enbart för att skydda de fåtaliga flockarna av dovhjort — från kronhjorten torde man åtminstone tills vidare kunna bortse — skall tillgripa en för det stora flertalet hundägare så besvärande åtgärd som ett hundförbud.

Motionerna

I motionerna anföres inledningsvis att naturvårdsfrågorna och de därmed sammanhängande viltvårdsfrågorna tilldrar sig allt större uppmärksamhet i vårt land. Bevarandet av en artrik och livskraftig fauna och formerna för dess nyttiggörande, bl. a. genom jakt, förutsätter enligt motionärerna lagstiftning och regler som från tid till annan måste anpassas till rådande förhållanden och aktuella behov. Motionärerna framhåller att rådjuret numera intar en framträdande plats bland landets högvilt, vilket bl. a. framgår av att avskjutningssiffran enligt tillgänglig statistik ökat från ca 10 000 år 1939 till ca 17 000 år 1949 och drygt 42 000 år 1961. I motionerna erinras vidare om 1948 års interpellationssvar samt om den debatt som för ca tio år sedan utmynnade i olika förslag och framställningar åsyftande humanare rådjursjakt och förbättrad hundhållning. Den nuvarande utformningen av 9 § JS jämte den propaganda som bedrivits av Svenska jägareförbundet, länsjaktvårdsföreningarna och kennelorganisationerna har enligt motionärerna lett till en betydande förbättring av hundhållningen med därav följande nedgång i antalet rådjursrivningar genom hundar. Vid rådjursjakt använder ansvarskännande jägare numera, sägs det, endast för sådan jakt lämpliga mindre och långsamt drivande hundar. Dessutom har intresset för en positiv vård av rådjursstammen vunnit stark utbredning. Resultatet avspeglas i den angivna fyrdubblingen av avskjutningssiffran. Avslutningsvis anföres följande.

Emellertid är tyvärr inte alla jägare ansvarsmedvetna, och det förekommer allttjämt i allt för stor utsträckning att rådjur jagas av olämpliga hundar. Väl kan rådjursrivningar under svårare vinterförhållanden numera på ett effektivare sätt förhindras genom länsstyrelsernas möjligheter att införa s. k. hundförbud enligt 9 § jaktstadgan, men förekomsten av för rådjursjakt olämpliga hundar under annan tid av jaktsäsongen innebär mångenstädes en starkt hämmande faktor för rådjursvården. Detta är desto mer beklagligt då sådana hundar har negativ effekt långt utanför ägarens jaktområde och sålunda kan spoliера resultatet av andra jakträttsinnehavares viltvårdssträvanden. Svårigheten vid tillämpningen av bestämmelserna i 19 § 3 stycket jaktlagen gör, om hundägarens mark ej är påfallande begränsad, att angränsande marker ej kan skyddas mot intrånget och att bestäm-

melserna i jaktlagens 1 § om skyldigheten att »sörja för ett artrikt och livskraftigt villebrådsbestånd» ej kan uppfyllas.

Det synes därför angeläget att det olämpliga i att jaga rådjur med hög-benta och snabbt drivande hundar, om vilket alla ansvariga instanser, domänstyrelsen, Svenska jägareförbundet, Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund och kennelorganisationerna är eniga, fastställes genom komplementerande bestämmelser i jaktstadgan, innebärande att jakt efter rådjur med drivande hund ej må ske med mindre denna är av långsamt drivande typ med en boghöjd av högst 38 cm och att hund av annan typ och med en boghöjd överstigande 38 cm, som vanemässigt driver rådjur, icke må be-gagnas till jakt inom trakt där rådjur uppehåller sig.

Beträffande motionernas fullständiga innehåll får utskottet hänvisa till motionen I: 228.

Remissyttrandena

Bifall till motionerna tillstyrkes endast av *djurskyddsorganisationerna*. *Svenska dreverklubben* anser dock att den väckta frågan bör utredas genom Kungl. Maj:ts försorg.

I *Svenska jägareförbundets* yttrande med därvid fogade bilagor lämnas vissa statistiska uppgifter rörande antalet rådjursrivningar, avskjutningen av rådjur och antalet hundar i riket. I förstnämnda hänseende erinrar förbundet om att man i samband med 1957 års ändringar i jaktstadgan erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att genom länsjaktvårdsföreningarna insamla uppgifter om rådjursrivningar som orsakats av hundar och att efter bearbetning och sammanställning jaktårsvis överlämna uppgifterna till jordbruksdepartementet. Härvid har framkommit följande.

Jaktår	Antal riv- ningar	Därav	
		I samband med jakt	Utan samband med jakt
1957/58	70	9	61
1058/59	49	5	44
1959/60	58	6	52
1960/61	16	1	15
1961/62	41	8	33
1962/63	50	2	48

Rivningsfallen fördelades procentuellt på hundraser enligt följande sammanställning, varvid rivning i samband med jakt betecknas med (I) och utan påvisat sådant samband med (U).

Hundras	1957/58		1958/59		1959/60		1960/61		1961/62		1962/63	
	I	U	I	U	I	U	I	U	I	U	I	U
Stövare	12,1	34,3	8,2	15,3	6,9	15,2	—	36,5	12,2	11,0	3,0	16,0
Drever	0,7	5,0	2,0	12,3	3,5	6,0	—	—	1,6	4,9	1,0	3,0
Beagle	—	—	—	—	—	—	—	3,1	—	—	—	—
Tax	—	1,4	—	—	—	—	—	—	2,4	—	—	3,7
Schäfer	—	7,9	—	—	—	6,9	—	—	—	5,7	—	4,6
Gråhund	—	4,3	—	10,9	—	8,9	—	29,2	—	13,4	—	7,0
Olika spetsra- ser	—	—	—	5,4	—	—	—	—	—	—	—	—
Jämthund ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,2	—	2,0
Finsk spets..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,0
Västgötaspets	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,8	—	1,7
Lapphund ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,4	—	—
Collie	—	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,0
Terrier	—	1,4	—	—	—	3,5	—	—	—	—	—	—
Boxer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,0
Pudel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,4	—	—
Blandras	—	2,1	—	9,2	—	5,1	6,2	6,2	3,3	16,7	—	11,0
Okänd	—	29,3	—	36,7	—	44,0	—	18,8	—	22,0	—	42,0

Antalet skjutna rådjur redovisas sålunda

1939	ca 10 000
1944	ca 11 000
1949	ca 16 800
1954	ca 26 000
1959	ca 36 400
1962	ca 44 400

Antalet hundar i riket utgjorde enligt förbundet år 1950 ca 227 000 och år 1962 ca 327 000.

Rörande orsakerna till rådjursrivningarna och de olika åtgärder som vidtagits i syfte att komma till rätta med missförhållandena på området erinrar Svenska jägareförbundet bl. a. om den inom förbundet tillsatta rådjurskommitténs betänkande och de uttalanden som i anslutning därtill gjordes av förbundets kongress år 1955. Härvid hade bl. a. framhållits att de rådjursrivningar, som förorsakats av löslöpande hundar, med rätta uppmärksamrats av alla ansvarskännande jägare och även upprört allmänheten. Det hade då befunnits fastslaget, icke blott att förutsättningen för rådjursrivningar i större antal var ogynnsamma väderleksförhållanden utan även att såväl drivande jakthundar som andra slags hundar, även sällskapshundar, deltar i dylika rivningar. Om än rivningar inträffade i samband med jaktutövning, hade det ansetts styrkt att dessa i det alldeles övervägande antalet fall förorsakades av bristfällig hundhållning. Rådjursproblemet var sålunda icke främst ett jaktproblem och icke heller en fråga om hundraser eller om olika hundars mankhöjd utan mera ett problem

om hundhållning. Förbundet erinrar i sammanhanget även om de tidigare återgivna uttalandena i ämnet av 1949 års jaktutredning. *Kennelorganisationerna* finner att de undersökningar som för cirka tio år sedan verkställdes i frågan bestyrkte vad som f. ö. var väl bekant för erfarna jägare och kennelmän, nämligen att rådjursvården i första hand är avhängig av god hundhållning. Bristfällig sådan, d. v. s. när hundar löper lösa utan tillsyn, har sålunda visat sig vara oförenlig med god rådjursvård. I yttrandet anföres vidare.

När det gäller själva jakten med drivande hund är det med hänsyn till rådjursvården angeläget, att denna i största möjliga omfattning bedrivs med lämpliga hundar, nämligen dels med sådana hundar som överhuvudtaget inte ofredar rådjur och som bl. a. är särskilt outhärliga när det gäller att under svåra snöförhållanden till rådjurens skydd hålla efter råvstammen, dels med sådana rådjursdrivande hundar som genom sitt drevsätt förmår rådjuret bukta inom ett relativt begränsat terrängavsnitt och som lämnar rådjuret, om detta beger sig på s. k. långskjuts.

Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund anför att det under de senaste decennierna visat sig att det är de högbenta, skarpsprungna hundarna som särskilt vid jakt under snörika vintrar utgör fara för rådjuren. För dessa utgör i övrigt löslöpande tyst drivande hundar givetvis även en stor risk. Förbundet säger sig därför ha under många år kämpat för att åtgärder vidtages för en bättre viltvård av rådjuren genom fortsatt förbättrad hundhållning. Huvudsaken är enligt förbundets mening att jakt i allmänhet och rådjursjakt i synnerhet endast bedrivs i överensstämmelse med innebörden i 1 § JS så, att villebrådet ej tillfogas onödigt lidande.

Göteborgs djurskyddsförening anför.

Till de stora glädjejämnena inom naturvården av i dag hör tvevelsutan rådjursstammens kraftiga ökning, såväl vad numerär som utbredningsområde beträffar. Bara för omkring 100 år sedan var rådjuret en stor sällsynthet i vårt land. Sedan dess har rådjuren utbredd sig hastigt och i dag kan vandraren räkna med att möta rådjur praktiskt taget över hela landet upp till fjällkedjan i norr. Det är naturligt att rådjuren inom många områden fått stora svårigheter att kämpa med, framför allt vad snön beträffar. Under snörika vintrar blir födan svåråtkomlig, djurens kondition nedsättes och de faller lättare offer för rovdjuren. Det är framför allt ett djupt snötäcke i förening med skarsnö som härvidlag bjuder dem svårigheter. Deras vassa klövar skär genom skaren medan den ofta bär förföljarna. Förföljande hundar är därvid jämförbara med rovdjuren.

Flera remissinstanser vitsordar riktigheten av motionärernas uppfattning att 1957 års ändringar i JS jämte den av Svenska jägareförbundet och kennelorganisationerna bedrivna propagandan lett till en betydande förbättring av hundhållningen med därav följande nedgång i antalet rådjursrivningar genom hundar. Liksom motionärerna anser emellertid flera remissinstanser att förhållandena på sina håll alltjämt är otillfredsställande.

Om propagandaverksamheten anför *kennelorganisationerna* följande.

Kennelorganisationerna och Svenska jägareförbundet har under senare år fört en omfattande propaganda för anpassning av jakten med drivande hund till tidens krav. Genom det arbete som bedrivs av länsjaktvårdsföreningarna, bl. a. genom jaktvårdskonsulenterna och länsjaktvårdarna, jaktvårdsområdena och de lokala jaktvårdsföreningarna, har viltvårdsidéerna numera vunnit allmänt gehör och omfattas av det överväldigande antalet jägare, ett förhållande som vi med säkerhet kunnat konstatera, då vi genom våra landsomfattande organisationers lokalavdelningar haft tillfälle följa den jaktliga utvecklingen inom hela landet. Det bör i detta sammanhang också framhållas, att rådjursstammens kraftiga ökning under senare år i väsentlig omfattning bidragit till att jakten med drivande hund alltmer specialiserats i önskvärd riktning. Jägarna har snart fått erfara, att det i praktiken normalt inte är möjligt att bedriva jakt i rådjursmarker med olämpliga hundar. Våra organisationer har också jämsides med jaktvårdsorganisationerna bedrivit ett omfattande arbete när det gäller att frambringa och propagera för de typer av drivande hundar som enligt ovan är önskvärda.

Beträffande först stövarna upplyses i yttrandet vidare att Svenska stövarklubben arbetar för den rådjursrena har- och rävhunden, lämplig att användas vid sådan jakt då rådjuren icke bör ofredas. Härom anföres följande.

Stövarklubben har vid bruksproven infört stränga bestämmelser för hundar, som driver rådjur. Hund som förföljer rådjur mer än 10 min. uteslutes sålunda från pågående prov och avstänges från bruksproven för all framtid vid ett upprepande till dess fullständig rådjursrenhet bevisats. Det ökade intresset i landet för den rådjursrena stövaren belyses bäst av utvecklingen fr. o. m. år 1957 vad beträffar antalet startande hundar vid bruksproven 1957 — 557, 1958 — 568, 1959 — 665, 1960 — 745, 1961 — 829, 1962 — 961 och 1963 — 1 028.

Provmarkerna vid stövarproven är till största delen välbesatta rådjursmarker, varför provhundarna normalt kommer i kontakt med rådjur. Det har därvid visat sig att endast ca 3 promille av de startande stövarna förbrutit sig mot rådjursbestämmelserna. Det inom landet befintliga, mycket stora antalet rådjursrena stövare har till största delen bibringats denna värdefulla egenskap genom dressyr av kloka, uppfostringsbara unghundar ute i rådjursmarkerna. Dressyren av stövare till rådjursrenhet är närmast jämförbar med dressyren av fågelhundar till harrenhet. Flertalet unghundar driver rådjur tills lusten för detta djurslag successivt eliminerats. Normalt är det inte möjligt att helt dämpa denna egenskap förrän efter ett flertal drevtillfällen. Det bör här sägas att dylika vanligen korta drev av en unghund givetvis inte kan innebära någon som helst risk för ett friskt rådjur. I syfte att ytterligare stimulera intresset för rådjursrena stövare har Svenska stövarklubben fr. o. m. år 1960 infört »intyg om rådjursrenhet» som en särskild championatsmerit.

Arbetet att få fram en rådjursren har- och rävhund har emellertid enligt *Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund* endast givit ett blygsamt resultat. Med anledning av den vid bruksproven gällande bestämmelsen, att hund som förföljer rådjur mer än tio minuter uteslutes från pågående prov

och i viss utsträckning även från framtida prov, hävdar förbundet att en hund som över huvud taget driver rådjur icke kan kallas rådjursren.

Vad angår verksamheten inom drever-, beagle- och taxklubbarna upplyser *kennelorganisationerna* följande.

Svenska dreverklubben söker i sitt arbete få fram den typ av hund som bl. a. lämnar sig för rådjursjakt, alltså den långsamt drivande hunden som mera präglas av styrka och robusthet än av snabbhet och ädelhet. I bruksprovsarbetet gynnas den drever som bevisligen återkommer när rådjuret sträcker ut, och belastas den drever som timvis följer rådjuret när det går på långskjuts. På liknande sätt bedrivs arbetet inom Svenska beagleklubben. Utvecklingen när det gäller jägarnas intresse för och behov av drivande småhundar belyses också av utvecklingen när det gäller antalet startande vid dreverproven: 1957 — 314, 1958 — 337, 1959 — 447, 1960 — 453, 1961 — 501, 1962 — 594 och 1963 — 627.

Även här kan vi alltså notera en markant framgång. Svenska taxklubben nedlägger ett intensivt arbete när det gäller att skapa drivande taxar. Det har också lyckats att få fram ett betydande antal goda drevtaxar väl lämpade för rådjursjakt. Taxen som drivande hund, ofta som specialhund för rådjursjakt, har också fortlöpande vunnit ökad spridning bland jägarna. År 1955 anordnades 3 drevprov med 87 startande taxar. Nio år senare var antalet prov 16 och antalet startande 454.

Kennelorganisationerna anför sammanfattningsvis att när det gäller jakten med drivande hund utvecklingen skyndsamt går i rätt riktning och redan nu har nått mycket långt. Det övervägande antalet jägare har genom propagandan från jaktvårds- och kennelorganisationerna självmant gått in för de hundtyper, som är nödvändiga för en god rådjursvård.

En mera pessimistisk syn på den hittillsvarande utvecklingen redovisas i djurskyddsorganisationernas yttranden. *Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund* finner sålunda att den i rådjursfrågan under 30 år bedrivna propaganda- och upplysningsverksamheten ännu icke medfört åsyftat resultat, varför skyndsamma åtgärder erfordras. *Göteborgs djurskyddsförening* konstaterar att all propaganda och upplysning till trots bedrivs jakten på rådjur i beklämmande många fall ännu med olämpliga hundar, framför allt stövare. *Norra Ångermanlands djurskyddsförening* framhåller att försök gjorts att korsa högbenta kraftiga stövare och gråhund i syfte att använda sådana hundar under älgjakten. Föreningen ifrågasätter om inte dylika korsningar borde förbjudas, då sådana hundar måste anses som en stor fara för allt övrigt villebråd, framför allt rådjuren.

Rörande de av motionärerna föreslagna författningsändringarna anföres i remissyttrandena bl. a. följande.

Den första dels-satsen i motionärernas hemställan innebär enligt *domänstyrelsen* att man vid rådjursjakt skall vara hänvisad endast till små hundar — under 38 cm:s boghöjd — och med ytterligare den begränsningen att hundarna skall driva långsamt. Styrelsen fortsätter.

Motionärerna ha således velat hårt begränsa användande av hund vid jakt efter rådjur i syfte att så långt möjligt humanisera denna jakt. Av-

sikten måste givetvis respekteras av varje ansvarskännande jägare och många förslag i detta syfte ha under åren framkommit. Det har sålunda redan föreslagits bl. a. att endast hund under viss boghöjd skulle vara tillåten vid jakt efter rådjur. Allt sedan rådjuret blev allmänt inom större delen av riket och i vissa trakter rikligt förekommande, ha förhållandena utan lagbestämmelser framtingat åtgärder i avsikt att på lämpligt sätt kunna bedriva rådjursjakt med hund. Detta har betingats ej endast av humanitära skäl utan varit nödvändigt för att över huvud taget kunna i tillräcklig omfattning beskatta den växande rådjursstammen. Inom såväl jägar- som kennelkretsar har man sedan många år tillbaka sökt sig fram till sådana hundar som driva långsamt och för vilka drevdjuret oftast buktar inom ett begränsat område. Det är således ur alla synvinklar önskvärt att till rådjursjakt användbara små hundar framkomma.

Tanken att sätta en övre gräns för hundarnas boghöjd har som ovan nämnts tidigare framförts vid många tillfällen. Förhållandet är emellertid att ej endast boghöjden är bestämmande för den fart, med vilken en hund kan driva. En »spårnoga» hund, d. v. s. sådan som, noga följer drevdjurets spår i minsta slinga, driver givetvis mycket långsammare än en »vindrivande» hund, som ej litar till spåret utan följer vittringen i luften och därigenom har möjlighet att förkorta drevlöpan genom att tvära över drevdjurets mindre avhopp och buktar. En liten hund med god näsa kan därför många gånger driva fortare än en långbent spårnoga hund.

Motionärerna ha försökt att åtskilja de stora och mindre hundarna genom angivande av maximum av 38 cm:s boghöjd. Givetvis låter sig boghöjden bestämmas genom kontrollmätning, men förutsättningen för en korrekt mätning är att hunden står på ett jämnt och horisontellt underlag. Att ute i marken ingripa mot en jägare som påträffas med hund vars boghöjd misstänkes vara något över ett fastställt mått låter sig svårigen genomföras i praktiken.

Jägarnas riksförbund yttrar i denna del följande.

Motionärernas första yrkande innebär ett »både och». Kravet är, dels att hunden skall vara av långsamt drivande typ, dels också att den därtill får ha en boghöjd av högst 38 cm. Det senare yrkandet kan, även om det samma medför stora vanskligheter, möjligen uppfyllas. Svårigheterna med en höjdbarriär kan lätteligen påvisas. Den som något sysslat med kennelverksamhet känner noggsamt till hur svårt det är att fastställa den verkligt exakta boghöjden dels i största allmänhet, dels i synnerhet för vissa individer. Om man följer t. ex. en drever över ett antal utställningar, erfares med lätthet detta. Den ena domaren anger en boghöjd av 37 cm, den andra fastställer höjden till 39 cm för en hund som väl kan ha en korrekt boghöjd av 38 cm. Ett stadgande enligt motionerna måste nödvändigtvis kompletteras med ett stadgande om obligatoriskt höjdcertifikat. För att utesluta subjektiva och godtyckliga omdömen vid mätningen måste dessa helt självfallet verkställas av auktoriserade boghöjdsrätmätningmän, som efter verkställd mätning har att, för de hundar som fyllt uppställda kvalifikation, utfärda gällande certifikat.

Jägarnas riksförbund finner möjligheterna att realisera ett dylikt stadgande helt utsiktslösa.

Beträffande det första yrkandet, d. v. s. att tempot skall vara långsamt, måste, av förklarliga skäl, all bedömning härutinnan bli i hög grad subjektiv. Ett exempel. En hund med ordinär eller t. o. m. långsam drevfart,

men med tätt påliggande skall, verkar alltid att driva snabbare än den hund med samma drevfart som har gles skallgivning. Verkligheten kan således vara den direkt omvända mot bedömningen. Här föreligger fruktansvärda fallgropar för den certifikatgivande myndigheten. En tänkbar utväg är givetvis att endast de hundar som dokumenterat kvalifikationerna vid såväl utställning som jaktprov skulle få ifrågakomma.

Denna spekulation är dock omöjlig att i praktiken genomföra, enär resurser för en provverksamhet av denna enorma omfattning omöjligen kan åstadkommas. En annan tungt vägande betänklighet är att med nuvarande provbestämmelser kan endast rasrena, stambokförda individer av raserna tax, drever och beagle tillåtas starta vid jaktprov. Härav följer att alla lågbenta hundar av korsningarna tax-stövare, tax-drever, drever-stövare, beagle-stövare och övriga ej rasrena korsningsprodukter ej har möjlighet dokumentera faktisk lämplighet. Det orätfärdiga häri torde icke kunna vederläggas.

Svenska jägareförbundet påpekar att av rivningsstatistiken framgår att även hundar med boghöjd under 38 cm, såsom tax och drever, deltagit i rivningar. Förbundet framhåller vidare att varken en hunds benlängd eller boghöjd är avgörande, då det gäller förmågan att ofreda rådjur. Även en drever eller tax kan på grund av sin uthållighet och sitt skall utgöra en med tanke på rådjursvärden minst lika stor fara som andra drivande hundar. Men icke blott drivande jakthundar utan även andra hundar är, sägs det, farliga för rådjuren, i fråga om rivningar inte minst schäfern som jagar tyst.

Göteborgs djurskyddsförening betecknar det som högeligen önskvärt att all rådjursjakt skall ske med lugnt drivande hund men finner det tveksamt att i lag fastställa viss maximal boghöjd för sådana hundar. Den enskilda hundens egenskaper betyder enligt föreningen väsentligt mer för hans lämplighet som rådjursdrivare än hans ras och storlek. Hetsiga småhundar kan sålunda åstadkomma otrevliga händelser, om de släppes utan urskillning. Ofta har en i och för sig oförarglig småhund lockat farliga tystdrivande sällskaps- och gårdshundar till uppmärksammade rådjursrivningar.

Värmlands allmänna djurskyddsförening anser från djurskyddssynpunkt goda skäl föreligga för den ifrågasatta ändringen. Föreningen anser emellertid förslaget behäftat med vissa praktiska svagheter. Den angivna maximala boghöjden 38 cm säges sålunda ansluta sig till standarden för godkända hundar av dreverras, där dock maximihöjden för hane får vara 40 cm. För undvikande av kontrollmätningar vid varje konstaterad dreverjakt på rådjur anses därför föreskrift om sistnämnda boghöjd vara lämpligare. Vidare anses begreppet »långsamt drivande typ» vara svårt att definiera på sådant sätt, att behövlig kontroll för laga åtgärder kan åstadkommas.

Den andra dels-satsen i motionsyrkandet innebär enligt *domänstyrelsen* att man vid jakt inom områden, där rådjur förekommer, således f. n. praktiskt taget över hela riket utom i fjälltrakterna, endast skall få använda hund som driver långsamt och som ej vanemässigt driver rådjur. Detta

skulle enligt styrelsen medföra att jakt med stövare så gott som helt bleve förbjuden. Vad »vanemässigt» innebär anses vara svårt att definiera. Det anses också vara svårt att avgöra om en hund som tillfälligt påträffar rådjur och sedan brukar förfölja detta en kort stund, kanske endast fem à tio minuter, skall hänföras till kategorien vanemässigt rådjursdrivande. Ett sådant kort drev innebär enligt styrelsen i regel ingen fara för rådjuret.

Jägarnas riksförbund anför härutinnan följande.

Ingen möjlighet finnes att indela hundar med en boghöjd över 38 cm i dels sådana som vanemässigt driver rådjur och dels sådana som inte gör detta. Rätta förhållandet är att förekommer rådjur stadigvarande i marken och hunden överhuvudtaget driver rådjur kommer den på grund av att detta villebråd genom sin starkare vittring är lättare att ta upp än annat villebråd, att vanemässigt driva rådjur. Det är klart möjligt att denna hund gör detta på ett påtagligt förtjänstfullt sätt, d. v. s. drevsättet är påtagligt långsamt och hunden släpper direkt vid långskjuts. Detta förtjänstfulla beteende, trots en boghöjd över 39 cm. Drevsättet har ej på något sätt ett absolut bundet förhållande till boghöjden, utan torde fastmera inom vissa naturligt bundna gränser vara en produkt av luktorganets skärpa, det allmänna temperamentet och kroppskonstitutionen, d. v. s. muskelmassans fördelning mellan rygg och extremiteter, hjärtats och lungornas funktioner. Ett betydande antal av de drevrar man i dag återfinner i drevrans register har en boghöjd överstigande 38 cm. Samma sak torde gälla för den i stark utbredning varande rasen beagle. Ett stadgande enligt förslaget skulle tvivelsutan ställa ett hitintills synnerligen förtjänstfullt bedrivet arbete inom dreveraveln i en mycket prekär situation. Innebörden av »vanemässigt» skulle således i realiteten betyda ett totalförbud mot att använda icke rådjursrena hundar — alla kategorier — med en boghöjd överstigande 38 cm till jakt, d. v. s. till jakt i den form som här avses.

Konsekvenserna av ett dylikt stadgande kan icke överblickas. Förhållandet är ju, att bland den stora massan av stövare som driver rådjur — men som ändå kan rubriceras som rådjursljumma till skillnad från dem som enligt jägartermen benämnes rådjursidioter — måste man i avelsurvalet söka lämpliga avelsdjur för den fortsatta inriktningen mot total rådjursrenhet. Det är ofrånkomligen nödvändigt att ge stövaraveln den ytterligare tidsfrist som uppenbarligen erfordras.

Svenska jägareförbundet betecknar den föreslagna ändringen som orealistisk och framhåller.

Den i det föregående intagna statistiken visar, att rådjursrivningar i samband med jakt äro ytterligt sällsynta. De flesta rådjursrivningar genom hundar inträffa ej under jakt och de rivande hundar, som eljest kommit lösa, äro ofta nog ej ens jakthundar. Ehuru rådjuret numera förekommer även i de fyra nordligaste länen, är förekomsten i dessa län långt ifrån vanlig. Därför är det i åtminstone större delen av Norrland omöjligt att veta, huruvida en drivande jakthund vanemässigt driver rådjur.

Den praktiska konsekvensen av ett bifall till motionärernas yrkande måste bli att, bortsett från de med säkerhet rådjursrena drivande jakthundarna, alla stövare i vårt land — antalet överstiger sannolikt 40 000 — och

de flesta andra jakthundar — exempelvis gråhundarna till ett antal av åtminstone 25 000 — måste avlivas. Men rådjuren komma ändå att ofredas av »låga» drivande jakthundar och under speciella förhållanden rivs såväl av sådana hundar som av icke jakthundar, som kommit lösa.

Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund anser att uttrycket »vane-mässigt» ej bör intagas i författningstexten, eftersom varje hund som driver rådjur utgör en fara för desamma. Även *Värmlands allmänna djurskyddsförening* anser detta uttryck olämpligt från kontrollsynpunkt. I stället anses i överensstämmelse med föreskrifterna för jaktprov böra intagas ett stadgande om högsta tillåtna tid för jakthunds avvikande efter rådjur eller rådjursspår.

Remissinstansernas inställning till motionärernas yrkande kan sammanfattningsvis redovisas sålunda.

Djurskyddsorganisationerna tillstyrker med ovan angivna inskränknin-gar bifall till förslagen. Härvid erinrar *Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund* om att spørsmålet om en allmän humanisering av rådjursjakten i första hand är en djurskyddsfråga och först i andra hand en jaktvårdsfråga. Förbundet anför vidare.

Frågan om en humanisering av rådjursjakten är ännu icke löst. Varken under jakttiden eller under annan tid bör viltet få utsättas för hetsande hundars förföljelse. För rådjurens del är detta förhållande under två speciella betingelser särskilt viktigt, nämligen dels medan marken ännu är bar men kärr och mindre vattendrag isbelagda, såsom ofta är fallet under december månad, varigenom det omöjliggöres för dem att genom vatten undandra sig förföljarna, dels vid djupt snötäcke med för hundarna bärande skare. Av dessa skäl måste rådjursjakt med skarpsprungna hetsande hundar anses förkastlig. Under för rådjuren otjänliga snöförhållanden bör *inga* för dem farliga hundar finnas lösa ute i markerna. Riksförbundets synpunkter i denna fråga delas av många ansvarsmedvetna jägare och hundägare.

Skånes djurskyddsförbund anser att ett genomförande av förslagen skulle innebära en från såväl djurskydds- som naturskyddssynpunkt önskvärd humanisering av denna jakt. *Göteborgs djurskyddsförening* finner fredningen vara i stort sett tillfredsställande mot bakgrund av rådjursstammens explosionsartade ökning, även om sättet för rådjursjakten utövning ännu lämnar en del övrigt att önska. Föreningen förklarar sig dock biträda motionernas syftemål.

Domänstyrelsen uttalar följande.

Domänstyrelsen har sedan lång tid tillbaka allvarligt undersökt vilka möjligheter som erbjudas till förekommande av påtalade olägenheter.

Styrelsen har då också övervägt möjligheten att bestämma viss maximi-höjd för hundar, som användas till jakt efter rådjur. Styrelsen har emeller-tid funnit att en sådan bestämmelse är svår att i praktiken iakttaga samt vidare att man därmed ej kan vinna vad man åsyftat. I sina kontrakt om

upplåtelse av rätt till jakt efter rådjur har styrelsen därför hållit sig till allmänna föreskrifter. För närvarande gäller alltså att vid jakt efter rådjur (och även hjort) endast får användas långsamt drivande, mindre hund såsom drever, beagle, foxterrier, tax och liknande. Vidare gäller att endast en hund åt gången får släppas; detta gäller dock ej tax.

Ehuru styrelsen väl förstår och respekterar motionärernas förslag är det enligt styrelsens mening icke möjligt att lösa problemet med införande av lagbestämmelser som motionärerna föreslagit. Det må även framhållas att rådjursrivningar numera förekomma i betydligt mindre utsträckning än tidigare. Det synes därför icke påkallat att införa sådana lagbestämmelser som av motionärerna föreslagits.

Styrelsen är alltså av den mening att man tills vidare måste begränsa sig till att fortsätta på den inslagna vägen med allmän propaganda till förhindrande av olämpliga jaktmetoder och stödja det arbete som för närvarande i sådant syfte bedrivs inom jägar- och kennelsammanslutningar.

För *Jägarnas riksförbund* synes ett stadgande av förslaget innehåll i sig komma att innehålla så många svårlösta eller rentav olösliga problem och genom sitt innehåll medge så många möjligheter till lagöverträdelse att respekten för jaktlagstiftningen i stort skulle komma att lida obotlig skada. Möjligheterna att övervaka efterlevnaden anses hart när obefintliga. Det kan enligt förbundet befaras att de goda och hoppningivande resultat som hittills nåtts genom saklig, välmotiverad och sansfull propaganda skulle raseras genom de föreslagna bestämmelsernas införande.

Svenska jägareförbundet anför att förbundets och kennelorganisationernas propaganda ännu icke givit till resultat att varje rådjursjägare underlåter att skjuta rådjur för stövare. Förbundet finner att förhållandena successivt och i ständigt stegrad takt så avsevärt förbättrats att det vore olyckligt, om det frivilliga upplysnings- och propagandaarbetet ersattes med en kungörelse. Den tid torde icke vara avlägsen, framhåller förbundet, då propagandan nått full effekt. Uttalanden i samma riktning göres av *kennelorganisationerna*.

Utskottet

Rådjur finnes numera allmänt i södra och mellersta Sverige och förekommer på flera håll i Norrland. Inom många områden har rådjuren vintertid att kämpa med stora svårigheter. Ju djupare och mera kompakt snön ligger, desto svårare är det för rådjuren att skaffa sig föda. Under sådana omständigheter nedsättes efter hand djurens kondition och de blir ett lätt byte för bl. a. löslöpande hundar, i synnerhet om snön ligger så djup eller skaren är så svag att rådjuren endast med svårighet kan förflytta sig. Faran är härvid särskilt stor, om de förföljande hundarna är så lätta att de bäres av skaren. I ärendet har upplysts att i rådjursrivningar, vilka framför allt förekommit under svåra snöförhållanden, deltagit såväl drivande jakthun-

dar, i viss omfattning även drever och tax, ävensom sällskaps- och gårds-hundar. Rivningar i samband med jakt uppges vara sällsynta. Det alldeles övervägande antalet fall har i stället förorsakats av hundar som löpt fritt i markerna. Allmän enighet råder också om att rådjursvården i första hand är avhängig av en god hundhållning.

Jaktlagstiftningen innehåller bestämmelser som avser att skydda del vilda mot bristfällig hundhållning. Enligt jaktlagen äger jakträttsinnehavaren upptaga hund som löper lös i mark, där villebråd finnes. Hundens ägare eller innehavare är under vissa förutsättningar skyldig att utge lösen för upptagen hund och att ersätta bl. a. skada som kan anses ha uppkommit på villebrådsbeståndet genom att hunden jagat eller ofredat villebråd. Enligt 9 § jaktstadgan i dess sedan år 1957 gällande lydelse skall vidare hund, där den icke begagnas till jakt, hållas under sådan tillsyn som erfordras för att förebygga att den jagar villebråd. För tiden 1 mars—20 augusti gäller skärpta bestämmelser. Hund skall då hållas under sådan vård att den förhindras löpa lös i mark, där villebråd finnes. Vad sålunda stadgas kan efter länsstyrelsens förordnande om s. k. hundförbud bli gällande även under annan tid av året. Sådant förordnande kan meddelas, om vinterförhållandena är ogynnsamma för rådjuren. Löper hund lös under perioden 1 mars—20 augusti eller under tid, som omfattas av förordnande om hundförbud, får hunden under i jaktlagen angivna omständigheter dödas av jakträttsinnehavaren.

Motionärerna föreslår nu ändringar i jaktstadgan, varigenom till skydd för rådjursstammen närmare skulle fastställas vilka slag av hundar som får användas vid drevjakt i marker, där rådjur finnes. Det yrkas till en början förbud mot jakt efter rådjur med annan hund än av långsamt drivande typ med en boghöjd av högst 38 cm. Vidare begäres förbud att vid jakt efter annat villebråd i sådana marker använda hund av annan typ och med större boghöjd än nu sagts, om hunden vanemässigt driver rådjur.

Ehuru brister i hundhållningen sedan länge konstaterats, har i ärendet allmänt omvittnats att förhållandena avsevärt förbättrats som ett resultat av de år 1957 genomförda ändringarna i 9 § jaktstadgan i förening med den av jägareförbunden och kennelorganisationerna i ämnet bedrivna upplysnings- och propagandaverksamheten. Trots rådjursstammens spridning och hundantalets ökning förekommer sålunda, som domänstyrelsen framhållit, rådjursrivningar numera i betydligt mindre utsträckning än tidigare. Även om utvecklingen således går i positiv riktning är det givetvis från olika synpunkter angeläget att rådjursvården ytterligare förbättras. Utskottet finner därför i likhet med remissinstanserna motionärernas syfte i hög grad behjärtansvärt. Av den föregående redogörelsen framgår emellertid att tanken att sätta en övre gräns för de drivande hundarnas boghöjd redan tidigare övervägts men icke ansetts kunna realiseras. Domänstyrelsen samt jägare- och kennelorganisationerna har funnit att icke heller det nu förelig-

gande förslaget till sådan begränsning är genomförbart, och även bland djurskyddsorganisationerna, som i princip tillstyrker bifall till förslaget, har kritik riktats mot enskildheter i detsamma. Med hänsyn härtill anser sig utskottet icke kunna tillstyrka att jaktstadgan ändras i enlighet med motionärernas yrkanden.

Jaktlagstiftningen erbjuder, främst genom 9 § jaktstadgan, redan i sin gällande utformning goda möjligheter att tillgodose rådjurens behov av skydd mot löslöpande hundar. Vid sidan därav torde man såsom domänstyrelsen funnit tills vidare alltjämt få lita till att genom fortsatt upplysnings- och propagandaverksamhet, som självfallet på allt sätt bör uppmuntras och stödjas, förhindra olämpliga jaktmetoder. De riktlinjer, efter vilka verksamheten bedrivs, är enligt utskottets mening väl ägnade att främja rådjursvården. Vid rådjursjakt bör sålunda endast användas hundar som genom sitt drevsätt förmår rådjuret bukta inom ett relativt begränsat terrängavsnitt och som lämnar rådjuret, om detta sträcker ut. Intresset för sådana hundar, främst drever och tax, har på sätt kennelorganisationerna närmare belyst stadigt ökat. Med särskild tillfredsställelse bör enligt utskottets mening konstateras att taxen kommer till allt större användning vid drevjakt efter rådjur. Till ett vidgat utnyttjande av långsamt drivande, mindre hundar bidrager otvivelaktigt också att domänstyrelsen för upplåtelse av rätt till jakt efter rådjur på kronans marker förutsätter att för jakten endast dylika hundar användes. Domänstyrelsen föreskriver vid dessa upplåtelser även den från jaktvårdssynpunkt värdefulla begränsningen att om tax ej användes, endast en hund åt gången får släppas. Av betydelse för rådjursvården är också propagandan för användande vid har- och rävjakt av rådjursrena stövare.

Mot bakgrund av det sagda föreligger enligt utskottets mening anledning till antagande att hundägare och jägare efter hand bibringas ökad förståelse för en noggrannare övervakning och dressyr av sina hundar och för en drevjakt med lämpliga hundtyper. Då en sådan utveckling i allt väsentligt tillgodoser motionärernas syfte, anser utskottet att någon riksdagens åtgärd i anledning av motionerna ej erfordras.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 228 och II: 274, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 april 1964

På tredje lagutskottets vägnar:

HANS LEVIN

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Ebbe Ohlsson, Svante Kristiansson, Akesson, Erik Jansson, Herbert Larsson, Lennart Geijer*, Hermansson och Gunnar Pettersson;

från andra kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Nyberg, Wachtmeister*, Mattsson, Tobé* och Hammarberg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.